

ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΟΥ ΔΕΝ ΤΑ' ΛΑΒΕ

2

Night is the time to weep,
To wet with unseen tears
Those graves of Mem'ry, where sleep
The joys of other years.

(Montgomery)

Πόσο βαθιά αληθινά είναι τα λόγια αυτά του ποιητή!

«Εὖν' ἡ νύχτα ὁ καιρὸς γιὰ νὰ κλαῖς,
Νὰ ποτίζεις μ' ἀνίδωτα δάκρυα,
Παλιῶν χρόνων θαμμένες χαρές,
Ποὺ κοιμῶνται στὴς Μνήμης μιὰν ἀκριά».

Μεσάνυχτα! ὁλομόναχος... Ὅλα κι ὅλοι κοιμῶνται τριγύρω μου. Μόνος ἐγὼ δὲν κοιμῶμαι... Γιατί; γιατί ἴσα ἴσα αὐτὴ τὴν ὥρα ζῶ, ζῶ περισσότερο παρά κάθε ἄλλῃ... Μακριὰ ἀπὸ τῆς μέρας τὶς μικροφροντίδες, τὶς ἐξωτερικὲς ὑπόθεσες, τὶς ἐννοίες, τὶς σκοποῦρες, μαζεῦεται ἡ ψυχὴ μου, συγκεντρώνεται καὶ ζεῖ... ζεῖ γιὰ τὸν ἐαυτὸ τῆς; γιὰ τὶς χαρὲς τῆς, γιὰ τὶς λύπες τῆς, γιὰ τὶς ἀγάπες τῆς... Καὶ μέσ' ἀπὸ τὸ βάθος τῆς ἀνεβαίνει μιὰ μορφή, ποιὰ;... ἡ δική σου! Γέρνω τὸ κεφάλι μου τὸ λουρασμένο πάνω στὸ χέρι, κλείνω τὰ μάτια μου καὶ ζεστὴ, χαρωπὴ, ὁλοζώντανη βλέπω μπροστά μου τὴ φροντινὴ σου τὴν ὄψη... Δάκρυα ξαφνικὰ δροσίζουνε τὴ φλογισμένη μου τὰ μάτια, κ' ἔνα - ἕνα περνᾶνε μπροστά μου τὰ λόγια σου, ὅλα, ὅσα μοῦ χεῖς πεῖ... Δέκα πέντε τώρα μέρες περῶσαν ἀπὸ τὴν τελευταία, τὴν ἀλησμόνητη, ποὺ γιὰ στερεὴ σ' εἶδα φορὰ... Ἐσὺ θὰ μὲ ξέχασες ἴσως κιόλας, μέσα στοὺς συγγενεῖς σου καὶ τοὺς γνῶριμους σου, στὸν τόπο σου τὸν ἀγαπημένο... Μὰ ἐγώ; ἐγὼ γυρνᾶω στὰ μέρη, ποὺ, μαζί σου πρὶν, ἔζησα τὶς πιὸ γλυκιές, τὶς πιὸ ἐντατικὲς στιγμὲς τῆς Κι ἀφοῦ κλάψω καὶ τὰ μάτια μου δροσιστούνε, ρωτῶς μου, γυρνᾶω τώρα σὰν ξένος, σὰ χημένος... τᾶς δειλὰ τὴν καρδιά μου: «Μὰ, τέλος πάντων, γιατί τρελάθηκες; τί μαγικὰ δύναμη εἶχε αὐτὴ, ποὺ σ' ἔκανε νὰ ξεχάσεις κάθε ἄλλη σκέψη, κάθε ἄλλο παλιό;» Καὶ οἱ παλμοὶ τῆς καρδιάς μου μοῦ λένε, σιγά, σιγά, μὰ χτυπητὰ - χτυπητὰ: «Μήπως ξαίρω καὶ γώ; ἄμορφες κοπέλλες ἔχω δεῖ κι ἄλλες πολλὲς, κι ὁμορφότερες ἴσως, πιὸ ψηλές, μὲ πιὸ κόκκινα μάγουλα, μὲ ξανθὰ, χρυσὰ μαλλιά... Μὰ τί θυγίε; καμιά ὥς τώρα δὲν εἶχε γιὰ μένα τὴ γλύκα, τὴν ἔλξη, ποὺ τὰ μάτια τῆς τὰ φροντὰ χύσανε μέσα μου... Δὲν εἶναι μόνο ὀλίσια ἡ ἔλξη, ποὺ μὲ τραβάει σὰν τρελὴ σ' αὐτή... Ἦναι καὶ μιὰ ξαφνικὰ ἀποκάλυψη, πὼς κείνο, ποὺ χρόνι καὶ χρόνι λαχταροῦσα νὰ βρῶ, μιὰ ψυχὴ, ἕνα νοῦ, ποὺ νὰ μὲ νιώθει, νὰ μὲ καταλαβαίνει, νὰ ἔχει τὶς ἴδιες σκέψεις, τοὺς ἰδίους παλμούς μὲ μένα, τὸ βρήκα ὅστερ' ἀπὸ τόσου καιροῦ μάταια προσδοκία...» Καὶ κλείνω πάλι τὰ μάτια μου καὶ σὲ βλέπω κοντά μου, γυναικί μου... Βλέπω τὰ μάτια σου, τὰ γεμάτα γλύκα, νὰ μὲ κοιτᾶνε ἐκστατικὰ καὶ νὰ μὲ ρωτᾶνε γιὰ τῆς ἐπιστήμης τὰ δύσκολα προβλήματα, γιὰ τῆς φύσης τὰ αἰώνια ἐρωτηματικά, γιὰ

τῆς ποίησης τάνεξήγητα μυστήρια... Καὶ μὴν ἔχοντας καλύτερη ἀπάντηση, νὰ κλείνω μ' ἕνα παραδείσιο φιλὶ τάνοιγμένο σου ξαχαρμένο στόμα... Μὴ, πὼς πετιέμαι ξαφνικὰ μέσ' ἀπὸ τὸνερό μου! Καὶ βρίσκομαι πάλι ὁλομόναχος, μεσάνυχτα περῶμένα, μέσα στὴν κόμαρή σου ὁλομόναχος; ὄχι! ἡ μικρὴ σου φωτογραφία — μὲ τὸ μικρὸ λουλουδάκι, ποὺ σιόλισες μ' αὐτὰ τὴν κουμπότροπιά μου στὴν ἐκδρομὴ μας (ὦ, θὰ τὸ ξέχασες ἐσὺ αὐτὸ ἀπόκαιρό!), ξερὸ τώρα, χωρὶς μυρουδιά, — ἡ μικρὴ σου φωτογραφία μὲ κοιτάζει μὲ τὰ μάτια, τὰ μάτια ποὺ μὲ κοιτάζεις μιὰ φορὰ. Καὶ τὴν ἀρπάζω, καὶ τὴ σκεπάζω μὲ φιλιὰ, καὶ κλαίγω, κλαίγω σὰ μικρὸ παιδάκι... Μὰ τί σ' ἐνδιαφέρεινε σένα ὅλ' αὐτά;... Ζῆσε ἐσὺ εὐτυχισμένη καὶ ξέχασε τὶς παλιὲς ἐνθύμησες....

ΖΕΦΥΡΟΣ ΒΡΑΔΥΝΟΣ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

— Γ. ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ: «Ἄσμα ἀσμάτων — Τὸ τραγοῦδι τῆς ἀγάπης» — μετάφραση μ' ἕνα σημείωμα, Δρχ. 1.25. — Ἄ δὲν εἶταν ἡ περιφάνεια μετὰφραση τοῦ Κ. Φριλλέγγου ποὺ πρωτοτυπώθηκε στὸ «Νουμὰ» τοῦ 1912 κ' ἔπειτα καὶ σὲ ξεχωριστὸ βιβλίο, ὁ Τσουκάλας, μὲ τὴ φροντισμένη μετάφρασή του, θὰ πρόσφερε καὶ ὅπωςδήποτε ἀξιοσημείωτο στὰ νεοελληνικὰ γράμματα. Εὐτυχῶς, ὁ φιλότιμος νέος, ποὺ δίδει τόσα φιλολογικὰ χαρίσματα μὲ τὴ μετάφρασή του, δὲν περιορίστηκε στὸ «Ἄσμα ἀσμάτων», μὰ μᾶς ἐτοιμάζει καλοδουλεμένη μετάφραση τοῦ Ἱερεμία, τοῦ Ἡσαΐα καὶ ἄλλων Ἑβραίων ποιητῶν. Ἀπὸ τὸν «Ἱερεμία» τοῦ Τσουκάλου δημοσιεύουμε, γιὰ δέξιμα, ἐδὼ διὰ «Φρήνους» λυρικότατους:

Τὰ σπλάχνα μου! τὰ σπλάχνα μου! Πόσο βαθιά ἡ
(καρδιά μου)

πονάει καὶ σπαρταράει...

Καὶ νὰ σωπάσω δὲν μπορῶ, γιατί ὄψουσες, ψυχὴ μου,
τὸ βόγγο τῷ σαλπύγωνε, τάλιλητο τῆς μάχης.

Ὁ συντριμμός στὸ συντριμμιὸ κηρύχνεται τριγύρω,
γιατ' ὅλ' ἡ γῆ ἐρημώνεται κι ἄξαφνα κ' οἱ σκηνές μου
ἐρημωθήκανε, καὶ τὰ παραπετάσματά μου

γιὰ μιὰ στιγμή...

Ὡς τότε πιά τὸ φλάμπουρο θὰ βλέπω καὶ τὸν ἥχο
τῆς σάλπιγγας θάκουω;

Κοίταξα κ' εἶδα ἄμορφη τὴ γῆ κ' ἐρημωμένη.
κοιτάω καὶ στοὺς οὐρανούς καὶ δὲν εἶχαν τὸ φῶς τους.
Ἐἶδα τὰ ὄρη κ' ἔτρεμαν, τοὺς λόφους τρεμουλιάζαν.
Κοίταξα, κ' ἕνας ἄνθρωπος δὲν εἶταν, κ' εἶχαν φύγει
καὶ τὰ πουλιά ἀπ' τὸν οὐρανὸ καὶ νὰ κ' ἐρημωμένους
κι ὁ Κάμης, κ' οἱ πόλεις τοῦ βρισκόνταν γύρω.
ἀπ' τὴ ματιὰ τοῦ Κυρίου, στὸ φλογερὸ θυμὸ

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

‘Ο φίλος τῆς Σάνδης.— Τὸ καινούριο ρομάντζο τοῦ συγγραφέα τῆς «Νένας».— Μιά δίκη..... πολεμική.

— Ένα αξιοδιάβαστο βιβλίο, καὶ γιὰ τὴν ὑπόθεσιν του καὶ γιὰ τὸν πρόλογόν του, βγῆκε μὲ τὸν τίτλον: «Μιά ρομαντική φιλία». Στὶς σελίδες του ὁ κ. Ζ. Μπερτώ συμπλέκει καὶ μᾶς χαρίζει ἕνα μπουκέτο ἀπὸ ἀνέκδοτες ἐπιστολὰς τῆς Γεωργίας Σάνδης καὶ τοῦ Μωρίς Ρολινά. Ὁ ἐκδότης, θέλοντας νὰ καταστήσῃ τὸ βιβλίο αὐτὸ πρὸ εὐχάριστο καὶ πρὸ εὐκολονόητο, συνάδευε τὶς μελαγχολικὰς αὐτὰς ἐρωτικὰς ἐπιστολὰς μὲ μιὰ σύντομη ἐξιστορίση τῆς αἰσθηματικῆς καὶ φιλολογικῆς σχέσης τῆς φημισμένης συγγραφέισσας καὶ τοῦ φτωχοῦ ἐπαρχιώτη δικηγόρου. Οἱ δύο νέοι, σκεδόν τῆς ἰατρικῆς ἡλικίας, γνωρίστηκαν στὸ Παρίσι μέσα σ’ ἕνα θέατρο, καὶ ἔπειτα ἡ τύχη τοὺς ἔκανε νὰ συναντηθοῦν πάλι στὸ Μπερρό καὶ νὰ συνδεθοῦν στενὰ. Μιά μεγάλη συμπάθεια τοὺς ἔνωσε καὶ τοὺς διό, ἂν καὶ ἡ ψυχικὴ κατάστασις τοῦ λαθροῦς εἴτανε διαφορετικὴ κείνῃ τὴν ἐποχὴ. Ἡ Σάνδη βρισκότανε στὴν παθητικὴ περίοδον τῆς ζωῆς της, καὶ κείνος, τοιαυτός, ἀπὸ τὰ οἰκογενειακά βάθη καὶ χωρὶς ἐλπίδα γιὰ καλύτερο μέλλον, μ’ ὅλο τὸ ταλέντο του, ὑπόφερε, καὶ περιμένε, ποιὸς ξαίρει, ποιά χιμαιρικὴ εὐτυχία. Κ’ οἱ δύο εἶχανε ἀνάγκη ἀπὸ μιὰ ἀγάπην ἀγνήν, πού νὰ στέκεται ψηλά, μιὰ ἀγάπην πνευματικὴν, πού νὰν τοὺς ἐξυψώνει καὶ νὰ τοὺς ἐξαγνίζει. Ἡ Γεωργία Σάνδη, πού σ’ ὅλη τῆς τῆ ζωῆς λάτρειψε αὐτὸν τὸν λυγρὸν σύντροφόν, τὸν ἐξουράφισε μέσα στὴν «Λεῖλα», στὸ πρόσωπον τοῦ Τρεβώρ. Σ’ αὐτὸν κατάφυγε ἅμα ἀρχισε τὸν πόλεμον μὲ τὸ Μ. Ντοτεβιάν, σ’ αὐτὸν κατάφυγε καὶ πάλι, σὰ βγῆκε κατατασθεμένη ἀπὸ τὴν παραφροσύνῃ τῆς στὴ Βενετία. Κοντὰ σ’ αὐτὸν, στοὺς μοναχικοὺς περιπάτους των, στὶς ἀτέλειες κουδέντες τοὺς ἐβρίσκεν πάντα τὴν ἡρεμίαν πού τῆς χρειαζότανε καὶ τὴν συμπάθειαν πού τῆς γλύκαινε τοὺς πόνους τῆς. Τὰ γράμματα τοῦ Ρολινά δείχνουνε θανμάσια τὴν ψυχὴν τοῦ, τὴν γιομάτην φωτεινὰς ἐλπίδας, πού καμιά τους δὲν κατώρθωσε νὰ πραγματοποιήσῃ ποτέ, ἐξαιτίας τῆς μεγάλης ἀδυναμίας του. Οἱ ἐπιστολὰς τῆς Γεωργίας ἀποτελοῦνε μιὰ χυμώδη ἀντίθεσιν, γιὰτι καὶ στὶς φοβερότερας στιγμὰς τῆς ζωῆς της, δείχνουνε πὺς εἶχε θάρος καὶ θέλησιν ἀληθινὰ ἀντολῆς.

— Ἀν καὶ δια σκεδὸν τὰ γροτικά ρομάντζα πού γράφονται σήμερον, ἔχουνε γενικὰ τὸ ἐλάττωμα νὰ μὴν εἶναι καὶ τόσο πιθανὰ, τὸ νέο ρομάντζο τοῦ Ρολινά περὶ τοῦ Περσόν, τοῦ πασίγνωστον πρὸ συγγραφέα τῆς «Νένας» (πού τὴν μετάφρασίν τῆς τὴν κυκλοφορεῖ σὲ λίγες μέρες τὸ «Ἀθηναϊκὸν Βιβλιοπωλεῖον»), «τὰ Ἀδεῖα τῶ σπιτιῶν», πρέπει νὰ θαυμάσῃ γιὰ τὴν πολλὴν ἀκριβείαν τῆς δὴγησης καὶ γιὰ τὴν τόσῃ ἐπιτυχίαν του στὸ διάλογον. Τὸ ρομάντζο αὐτὸ εἶναι ἡ ἄλλοθεν ἰστορία ἐνὸς ὑπὸντου, τοῦ Πατουρώ, πού παντρεύεται ἔχοντας γιὰ μόνον περιουσίαν του τὰ μπράτσια του καὶ τὸν ἑρωτὰ του καὶ πού ἐλπίζει πὺς μ’ αὐτὰ τὰ δύο θὰ μπορέσει νὰ ζήσει εὐτυχισμένα. (Ὁ νεανικὰ, πού ὅσο προχωρεῖ ἡ ζωὴ, σβήνουν ἕνα ἕνα. Τὰ πολλὰ παιδιὰ, ἡ ἀχάριστη γῆ πού δὲν τοῦ ἀποδίδει

νέαν τίποτα, μ’ ὅλους τοὺς κόπους τοῦ, τὸν τσακίζουν καὶ τὸν κάνουνε νὰ πέλῃ ἀπὸ τὴν γῆ. Ὁ φέας τῆς «Νένας» δείχνει καὶ στὸ νέο του αὐτὸ δόλο τὴν μεγάλην του τέχνην στὴ σύνθεσιν καὶ στὴν ἀπόδοσιν τῆς πραγματικῆς χωριάτικης ζωῆς, τῆς ζωῆς ὅπως πραγματικὰ εἶναι, χωρὶς ὀρθοεῖες, χωρὶς πολὺ ρομαντισμό, καὶ καὶ χωρὶς χυδαῖότητες. Διαβάζοντάς το, θάλεγε κανεὶς πὺς τὸ ρομάντζο αὐτὸ εἶναι ἕν τι σοσιαλιστικὸ βιβλίο.

— Τὸ ρομάντζο τοῦ Λουὶ Ντυμώ. «Ὁ Χιουάκης τοῦ Βερνταίν», πού σὲ προσηνέον φέλλο ἀναγγελλόμε τὴν ἐκδόσιν του, ἔγινε ἀφορμὴ μιᾶς πολέμοις δίκης στὸ Νανσύ τῆς Γαλλίας. Ἡ δίκη ἔγινε στὶς 4 Ἰουνίου καὶ κράτησε μιὰ ἡμέραν μὲν, χωρὶς νὰ τερατιστεῖ. Ἡ δὲ Μπλάνς Ντεσερέ ἀπὸ τὸ Στεναί, θεωρώντας τὸν ἐαυτὸν τῆς ἀντιμαρτυροῦντος γιὰτὶ ἀναφέρεται μέσα στὸ βιβλίο ὡς ἐρωμένη τοῦ Κρόνποϊτς τὴν ἐποχὴν πού ἐκεῖνος βρισκότανε στὸ γενικὸ ἀρχηγεῖον τοῦ Στεναί, κατὰγγελε τὸ «Γαλάτῃ Ἑρμῇ» τὸ διενθνή του κ. Βαλιέ, καὶ τὸ συγγραφέα τοῦ ρομάντζου κ. Ντυμώ στὰ πολιτικὰ δικαστήρια τῆς Νανσύ. Μὰ καὶ μ’ αὐτοὺς κατὰγγελε καὶ διὸ ἐφημερίδες τῆς Νανσύ, γιὰτι ἔκρινε πὺς μερὰ τοὺς ἀφῆκε πού τὴν ἀφοροῦσαν εἴτανε ἀντιμαρτυροῦντος. Ζητεῖται ἀποζημίωσις γιὰ ὅλ’ αὐτὰ ἀπὸ τὸ «Γαλάτῃ Ἑρμῇ» 25 χιλ. φράγκα, καὶ ἀπὸ τὶς ἐφημερίδες 15 χιλ. ἀπὸ τὴν μιὰ καὶ 20 χιλ. ἀπὸ τὴν ἄλλῃ. Τὸ δικαστήριον, ἀρεῖ ἀκούσε καὶ τοὺς κατηγοροῦν καὶ τὴν ἀπερρώσισιν, ἀνάβλεψε καὶ ἐκδόσει τὴν ἀπόφασίν του, περιμένοντας νὰ λάβῃ τὰ ἐπίσημα ἔγγραφα, πού θὰ πιστοποιήσουν τὴ διαγωγή τῆς Ντεσερέ κατὰ τὸ δόκισμα πού ἡ πατρίδα της βρισκότανε κατὰ ἀπὸ τὴν γερμανικὴν κατοχὴν.

Νέες Γαλλικὲς ἐκδόσεις:

Φιλολογία. — Μαργκερίτ — Μαρί: Ὁ Λαμαρτίνος (ἐκδ. Πλόν). — Νουρρί Ζ. Η. Κολλί: Ἀνέκδοτες ἐπιστολὰς τοῦ Λαμαρτίνου (ἐκδ. Λουὶ Ἀρνέ). — Καμὶλ Μονκλαίρ: Οἱ πρὶν γρηγοῦν τοῦ πνεύματος: Πόου, Φλωμπέρ, Μολιερ, Βιλλιέρ ντὲ Ἀλ. Ἀντάμ (ἐκδ. Ὁλλεντόρφ).

Ποίησις. — Σαρλ Μαυρί: Ἡ κόκκινη κομμάτινα (ἐκδ. Μεσέν). — Γκεσκέ: Ἡ γρηγοῦν φροῦν (ἐκδ. Γαλλικὸν Βιβλιοπωλεῖον).

Ρομάντζα. — Μαννέ-Βαλιέρ: Τὸ παιδί πού πεθαίνει (ἐκδ. Φλαμπαρόν). — Ἀρλὺρ: Ἡ γλάστρα τῆς ρεζεντᾶς (ἐκδ. Ἀλμπέν. Μισέλ). — Φισέ: Ἡ κατάξανθῃ κυρία (ἐκδ. Φλαμπαρόν).

GRAZIELLA

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΜΟΝΑΧΟ

‘Ο Γερμανικὸς φιλελληνισμός.— Ἡ ἱστορία μας καὶ ἡ Γερμανικὴ Τέχνη. — Τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Μονάχου.

«Τὸ ρομαντισμὸν τὸν θεωρῶ γιὰ κατὰ πολὺ μέγαλο εἶναι τὸ πρὸ ἀγαπημένο μου εἶδος τῆς ποίησης, καὶ καθεὶ καλλιτεχνικὴ ἀπόλαυσις, πού χρωστῶ στὴν πραγματικὴν σχολήν, ὁ θαυμασμός μὲ τὸν ὁποῖον διάβασα τὸ Ζολᾶ, τὸν Τουργκένιεφ, τὸν Τολστόν, τὸν Ἰψεν, γίνεται μπροστὰ στὴν ὑπερόχην χαρὰ πού μοῦ ἔκανε σὲ

όλη τη ζωή μου ή ρωμαντική φιλολογία. Ή νίκη του ρεαλισμού δε θα διώξει από τον κόσμο το ρωμαντικό, λέγει ένας Γερμανός ποιητής.

Τα λόγια αυτά μās έρχονται στο νου τις εβδομάδες αυτές, όπου ξαναζωντανεύει μια ζωοφόρη παράδοση της Γερμανίας, ο Φιλελληνισμός. Ο μεγάλος πόλεμος, που γέννησε με τον αίματό του ρεαλισμό μονάχα μιση, φαινότανε πώς είχε πιά ξεπαστρέψει κάθε ίχνος της ρωμαντικής αυτής παράδοσης. Γιατί οι γερμανικές ομπάδες στα 1916 — 17 για τους Έλληνες δεν μπορούν να συγκριθούν με τον παλιό φιλελληνισμό. Ο λόγος της γερμανικής συμπαθείας κατά τον πόλεμο ήτανε απλούστατα το γεγονός, ότι Έλληνες και Γερμανοί είμαστε τότε όμοιοπαθείς. Μά σήμερα παρυσιάζονται πάλι στη Γερμανία οι παλιοί πνευματικοί δεσμοί, που χάριζαν στην ανθρωπότητα τον «Υπερίωνα» του Χέλνερλιν, τα «Ελληνικά τραγούδια» του Γουλιέλμου Μύλλερ, τα «Χαλάσματα της Αθήνας» του Μπετόβεν, και τις εικόνες του Πέτερ και του Ρότμαν. Η «Γερμανο-ελληνική Εταιρεία» που ιδρύθηκε στην αρχή του πολέμου στο Μόναχο, αρχίζει από φέτος να κάνει ό,τι είναι δυνατό για να ζωντανέψει πάλι στη Γερμανία ή τόσο συμπαθητική ιδέα του φιλελληνισμού. Τμήματα της εταιρείας υπάρχουνε στο Βερολίνο, στο Άμβουργο, στη Λειψία. Το κέντρο βρίσκεται σήμερα, από πρακτικούς λόγους, στο Άμβουργο, μα μοιραυτά δεν παύει το Μόναχο να θεωρείται πάντα ως πρωτεύουσα του Γερμανικού φιλελληνισμού. Ο ποιητής—βασιλιάς Λουδοβίκος Α΄, ένας από τους λίγους καλούς βασιλιάδες της ιστορίας, άφησε τόση ίχνη της αγάπης του για τη λευτεριά της Ελλάδας, ώστε και σήμερα ακόμα, ύστερα από εκατό χρόνια, το Μόναχο θυμίζει στον επισκέπτη την παλιά εκείνη φιλελληνική εποχή, σαν καμιά άλλη πόλη της Γερμανίας, και μπορούμε να πούμε, της Ευρώπης. Πολλά δημόσια χτίρια, πρώτ' απ' όλα τα «Προπύλαια», ιδρυθήκανε από το φιλελληνικό ένθουσιασμό του βασιλιά αυτού. Το πνεύμα της τότε εποχής φανερώνεται ακόμα πιο καλά στις ξεκονιστές πινακοθήκες του Μονάχου. Έχει μέσα θαναμίζουμε τα καλλιτεχνικά έργα του Πέτερ Ής — σαν την «Εξοδό του Όθωνα στο Ναύπλιο», την «Εξοδό του Όθωνα στην Αθήνα», τον «Αποχαιρετισμό του Όθωνα από τη βασιλική οικογένεια στο παλάτι του Μονάχου», τους «Έλληνες χωρικούς» και την «Απολειπέρωση της Ελλάδας» σε 39 εικόνες. Μια από τις πιο όμορφες αιδουσες της «Νέας Πινακοθήκης» είναι ή «σάλα του Ρότμαν» με τα θαυμάσια τοπεία του μεγάλου φιλέλληνα ζωγράφου, εικόνες από την αρχαία και νέα Ελλάδα, ή «Νεμέα», ή «Κόρινθος», ή «Πρόνοια», ή «Κωπαΐδα», ή «Ολυμπία», ή «Νάξος» και τόσες άλλες. Κοντά στους δυο αυτούς μεγάλους ζωγράφους ζούσανε όμως και πολλοί άλλοι γνωστοί και άγνωστοι ζωγράφοι, που είχανε για μοντέλο τη νέα Ελλάδα.

Η πόλη λοιπόν αυτή, που τόσο φανερά φέρνει τη σφραγίδα του νεοελληνικού πνεύματος, θυμάται πάλι την όμορφή της παράδοση. Τα κατοίχοντα του μεγάλου αγώνα τα γιόρτασαν τα μέλη της «Γερμανο-ελληνικής Εταιρείας» και οι φιλέλληνες του Μονάχου το πρωί στην ελληνική εκκλησιά με το λυγρό της καμπαναριό. Το δρόμο μίλησε ο γέρος καθηγητής του Πολυτεχνείου Thiersch ο έγγονός του μεγάλου φιλέλληνα της εποχής Λουδοβίκου του Α΄, για την

Έλληνική Έπανάσταση και για τα πρώτα εκατό χρόνια της ελληνικής λευτεριάς. Η συγκινητική γιορτή άρχισε με τον Ύμνο του Σολωμού. Προχτές πάλι έγινε ή γιορτή του βασιλιά Κωνσταντίνου, τον οποίο οι περισσότεροι Γερμανοί φιλέλληνες θεωρούνε για σύμβολο της εθνικής ένωσης της Έλληνικής φυλής. Ο Γενικός πρόξενος της Ελλάδας κ. Μπάσσερμαν, μίλησε για την επίδραση του ελληνικού αγώνα του 21 στην τότε ζωγραφική τέχνη της Βαυαρίας. Ο λόγος του ένθουσιασμένου ορίτορα ήταν ελληνικός ύμνος στην παλληκαροσύνη ενός Κολοκοτρώνη, ενός Μιαούλη, μιας Μπουμπουλίνας.

Για να συνδέσει όλα περισσότερο ή «Γερμανο-ελληνική Εταιρεία» το Γερμανικό με τον Έλληνικό λαό, βγάζει από φέτος στο Άμβουργο ένα μηνιαίο περιοδικό με τον τίτλο «Ελλάς» σε γερμανική και σε ελληνική γλώσσα. Οι συντάχτες όμως του ελληνικού μέρους του περιοδικού, φαίνεται ότι ξεχάσανε πώς ο γερμανικός φιλελληνισμός στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στην όμορφιά και στη γλώσσα της δημοτικής νεοελληνικής ποίησης, πρώτ' απ' όλα της κλαφτικής ποίησης.

Ο Γκαίτε, ο Γουλιέλμος Μύλλερ και όλοι οι άλλοι παλιοί φιλέλληνες, είχανε έμπνευστεί από τάδερα της δημοτικής γλώσσας των Ελλήνων, και όχι της τότε κωθαρεύουσας. Γι' αυτό νομίζουμε πώς δεν κάνουν καλά οι Έλληνες συντάχτες του περιοδικού να μεταχειρίζονται στα άρθρα τους την ξερή καθαρεύουσα, που δεν έχει καμιά σκέση με το φιλελληνισμό. Μονάχα ή γλώσσα των άρματωλών και κλεφτών, του Σολωμού και του Βαλκωρίτη, είναι σε θέση να έμπνευσε στους ξένους την αγάπη για τη νέα Ελλάδα. Μονάχα μια γλώσσα, όπως τη βρίσκουμε στα τραγούδια του Μπουκοδά, σε στίχους σαν :

Τόν κλαίν οι κάμποι, τα δουνά, τόν κλαίνε τα λαγκάδια,
(δια)
Και τα κορίτσια του Φουνά με τα πολλά τα νάζια.

Μονάχα μια τέτια γλώσσα, νομίζουμε, αξίζει να γράφεται σε φιλελληνικό περιοδικό. Ας έλπισουμε, πώς με τον καιρό ή «Ελλάς» θα συμμορφωθεί με το πνεύμα του δημοτισμού.

Πρέπει να πούμε εδώ και δυο τρία λόγια για το Πανεπιστήμιο του Μονάχου, που με την έδρα του της Βυζαντινής και Νεοελληνικής φιλολογίας, εργάζεται τόσο αποτελεσματικά για τη συναισθητική του γερμανικού και του νεοελληνικού πνεύματος.

Ο καθηγητής Χαΐμπεργκ, ο άξιος διάδοχος του Κρούμππχτερ, κατέχει σήμερα την έδρα αυτή. Με τη βαθιά του γνώση της νεοελληνικής ιστορίας και γλώσσας, κατάφερε να μείνει το σεμινάριό του το πιο σπουδαίο κέντρο του γερμανικού φιλελληνισμού. Απα τα μαθήματά του, αυτού του εξάμηνου, πρέπει να ξεχωρίσουμε το μάθημα για τη νεοελληνική δημοτική φιλολογία του 12ου — 16ου αιώνα, στο οποίο, κριμα που δεν παρευρεθήκανε και οι διάφοροι Σκιάδες και Έξαρχόπουλοι.

Μόναχο

ALEX STEINMETZ